
**LA RIERA D'OSOR:
UN RECORREGUT DE VIDA
Accèssit treballs de Batxillerat**

Sergi Prat i Bagudanch

ÍNDEX

Introducció	2
1. El territori	
1.1. La riera d'Osor dins les Guilleries	4
1.2. Afluents i fonts a la riera d'Osor	8
1.3. La vegetació	10
1.4. La fauna	11
2. La riera d'Osor, un recorregut històric – temàtic	
2.1. Els molins hidràulics. La història	13
2.1.1 Molins hidràulics fariners a la riera d'Osor	14
2.1.2. Disseccionament d'un molí fariner	16
2.1.3. Canalització i emmagatzematge de l'aigua	17
2.1.4. Introducció de la turbina	17
2.1.5. Importància dels molins per a la riera d'Osor	19
2.2. Pous de neu a la riera d'Osor	19
2.2.1. Funcionament d'un pou de glaç	21
2.3. Els oficis tradicionals	23
2.4. Indústria a la riera d'Osor	25
2.4.1. Mines d'Osor	25
2.4.2. Mines del Sant Pere	27
2.4.3. Central d'en Farias	28
2.4.4. Indústries Burés	29
2.5. Els ponts més representatius sobre la riera d'Osor	30
2.6. Punts d'interès	31
2.7. La depuració de les aigües residuals	38
2.8. La pesca a la riera d'Osor	40
3. Itinerari	43
Conclusions	44
Bibliografia	45

Introducció

La riera d'Osor va tenir el seu moment d'esplendor, tal com va succeir en rius com el Llobregat o el Ter? O bé es va limitar a proporcionar aigua i aliment a les poblacions per on passava? Aquestes són algunes de les preguntes que em vaig plantejar, tot i saber que no tenia resposta per a aquestes hipòtesis (probablement perquè mai havia tingut un contacte directe, i per tant, ignorava totalment els elements que es trobaven al llarg del recorregut de la riera. Davant aquesta incertesa, i aprofitant que tenia el Treball de Recerca a l'horitzó, vaig decantar-me per investigar la riera d'Osor, pel sol fet que vaig trobar interessant i motivant la realització d'un estudi general sobre les seves possibles utilitzacions i la influència que va poder tenir sobre les poblacions per on passejava les seves aigües. En principi, l'objectiu principal del Treball era descobrir si la riera d'Osor va tenir o no importància en un passat més o menys proper, motiu pel qual em vaig basar en la hipòtesi que si en un moment determinat aquesta va tenir una certa rellevància, volia dir que les condicions de vida dels habitants dels voltants havien anat evolucionant, tal com havia succeït en poblacions properes als grans rius catalans (introducció de la indústria tèxtil, minera, del ferro -Fargues)-,...). Tal deducció em va portava a pensar que d'aquests canvis que va patir la societat, i l'entorn en general, n'havia de quedar constància en forma de documents, material bibliogràfic, o bé, en elements físics com construccions (moltes d'elles afectades o desaparegudes a causa dels moviments sísmics que es van produir al llarg del segle XV) a la mateixa riera d'Osor. Un cop recopilada la informació, vaig realitzar una selecció crítica de tot aquell material coincident en les diverses fonts consultades, per tal de tenir una base sòlida, per així poder realitzar unes conclusions el més aproximades possible a la realitat.

“La riera d'Osor: Un recorregut de vida” es tracta d'un Treball de Recerca que pretén buscar una resposta a les hipòtesis formulades anteriorment a partir d'un exhaustiu estudi dels territoris per on passa la riera d'Osor, per així anar cercant tots aquells elements relacionats amb la investigació i proporcionar així informació sobre les activitats que es produïen gràcies als recursos aquesta proporcionava (Molins, pous de glaç,... i la indústria) . Tot i cercar en el passat, aquest treball d'investigació també analitzarà aquells elements actuals que puguin donar una imatge més entenedora del que ha estat i és la riera d'Osor.

1. El territori

- * 1.1. La riera d'Osor dins les Guilleries
- * 1.2. Els afluents i les fonts. L'aliment de la riera d'Osor
- * 1.3. La vegetació
- * 1.4. La fauna

1.1. La riera d'Osor dins les Guilleries

La riera d'Osor, de 34 km de recorregut, neix entre els termes d'Espinelves i Sant Hilari Sacalm, al turó de la Guàrdia, a 1.050 metres d'altitud, fruit de la unió de la riera Gran amb aigua del torrent de Muntanyeta, del torrent de la Font Picant i del torrent de la Gobarra. Aquesta, a la vegada, és la riera de més vessant de les Guilleries, amb una conca d'aproximadament 8.000 ha.

Al llarg del seu recorregut, la riera d'Osor travessa àrees ben diferenciades, neix i recorre el seu tram inicial en un terreny muntanyós, posteriorment, el segon tram del recorregut el realitza per la vall d'Osor i, finalment, passa a ser afluent del riu Ter després de realitzar un desplaçament per la plana situada al sud-oest de terme municipal d'Anglès.

- *Àrees de muntanya:* Antigament, la riquesa forestal contrastava amb els problemes d'accessibilitat a la zona, a causa de les alçades de les muntanyes del voltant de la riera, i de l'abundant vegetació que imperava. Durant els últims dos segles, la millora i obertura de noves vies de comunicació van permetre accedir a molts indrets de la zona nord-est de les Guilleries, fet que va repercutir en l'augment del comerç, el turisme, la indústria i, fins i tot, en la demografia. La població a destacar d'aquesta zona és Sant Hilari Sacalm.

Sant Hilari Sacalm: Poble que es formà al voltant de l'església de Sant Hilari, coneguda des del 922. No fou fins a la segona part del segle XIX que la població esdevingué centre balneari de gran importància (especialment a la

Font Picant, adossat a la riera d'Osor). Aquest fet aportà un increment en l'economia del poble. Més endavant, l'embotellament d'aigües minerals (Font Vella, Font d'Or, Font Selva, entre d'altres) i la torneria (que utilitza com a matèria primera la fusta) esdevindran les principals activitats econòmiques de la "capital de les Guilleries".

Cal destacar que el terme municipal de Sant Hilari Sacalm té diversos agregats: Monsolí, Santa Margarida de Vallors, Sant Martí de Queròs, Joanet i Sant Miquel de Cladells.

Dades municipals	
Gentilici	Hilarienc, hilarienca
Població (2005)	5.474 hab.
Superfície	83,2 km ²
Densitat (2005)	65,8 hab/km ²
Altitud	800 m
Coordenades	41°52'46"N, 2°30'46"E
Entitats de població	1

Escut de Sant Hilari Sacalm

- *Fons de vall:* La vall d'Osor fou una zona on es concentraren gran quantitat de masies, les quals practicaven activitats agrícoles, sobretot en terrasses fluvials i industrials on aprofitaven la potencialitat energètica de la riera d'Osor. La població a destacar d'aquest tram és Osor.

Osor: La vila d'Osor es troba situada al costat de la riera homònima i envoltada per un sistema muntanyós. Va créixer al voltant de l'església parroquial,

dedicada a sant Pere, sant Joan i sant Tomàs, documentada des de l'any 917. Un parell de dècades enrere, una de les principals fonts d'ingressos del poble havia estat el complex de les Mines d'Osor, que havien arribat a donar feina a

unes 200 persones. Actualment, la vila d'Osor viu del turisme (hi ha una casa de colònies ubicada a les Mines d'Osor) i la indústria artesanal (fusta i elaboració de joies).

Dades municipals	
Gentilici	Osorenc, osorenca
Població (2001)	206 hab.
Superfície	52,1 km ²
Densitat (2001)	4 hab/km ²
Altitud	340 m
Coordenades	41°56'51"N, 2°33'25"E
Entitats de població	4

Escut d'Osor

- *La plana*: El tram final de la riera d'Osor sempre ha estat lligat a l'agricultura i la ramaderia. La bona accessibilitat a les terres per on passava la riera provocaren que la zona patís una evolució constant i anterior a les zones de muntanya. La població a destacar en aquesta ocasió és Anglès.

Anglès: El nucli del poble d'Anglès està situat a la riba dreta del Ter i al costat de la riera d'Osor. Tot i que s'hi han descobert jaciments prehistòrics, la vall d'aquesta població no apareix documentada fins l'any 860. Segles enrere, el poble d'Anglès basava la seva economia en les explotacions mineres de plom, les granges de bestiar i l'agricultura, bàsicament constituïda per la plantació d'arbres de ribera, cereals i lleguminoses. Modernament, les activitats econòmiques d'Anglès es van basar en la indústria del metall i la indústria tèxtil, activitats que encara perduren amb més o menys presència.

Dades municipals	
Gentilici	Anglesenc, anglesenca
Població (2004)	5.096 hab.
Superfície	16,28 km ²
Densitat (2004)	313,02 hab/km ²
Altitud	181 m
Coordenades	41°57'31"N, 2°38'20"E
Entitats de població	de 6

Escut d'Anglès

1.2. Afluents i fonts a la riera d'Osor

Afluents

- 1.-Riera de Mas Quintà (gorga de Mas Quintà). Té la riera del Molí Roquer com a affluent.
- 2.-Riera de la Gavarra
- 3.-Sot de Can Manel Mort
- 4.-Torrent de la Font del Gavatx
- 5.-Sot de Mas Claver
- 6.-Sot del Cirerer
- 7.-Riera del Soler
- 8.-Sot dels Rius
- 9.-Gorga Plana
- 10.-Gorga d'en Primo
- 11.-Gorg de l'Olla
- 12.-Sot del Senglar
- 13.-Gorga del Prat
- 14.-Sot de Cercenedes o Sot de la Noguera
- 15.-Sot de Can Marroi
- 16.-Sot del Gavatx
- 17.-Riera d'Horta
- 18.-Sot de la Coma
- 19.-Sot de Rifred

Riera del Soler

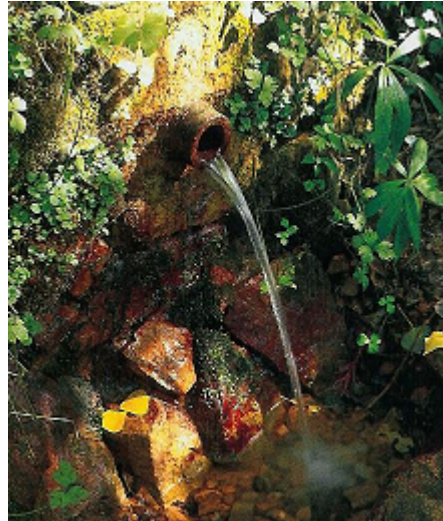
Gorga Plana

Fonts

- 20.-Font de l'Arç**
- 21.-Font d'en Gurb**
- 22.-Font Vella**
- 23.-Font del Pic**
- 24.-Font d'en Joaquim Gasol**
- 25.-Font del Petrinxo**
- 26.-Font del Cirerer**
- 27.-Font d'en Jové**
- 28.-Font del Sastre**
- 29.-Font de Santa Teresa**
- 30.-Font de Sant Joan**
- 31.-Font de Sant Josep (o Font Picant)**
- 32.-Font de l'Aro**
- 33.-Font del Rectoret**
- 34.-Font del Borrell**
- 35.-Font de Can Bosc**
- 36.-Font de Sant Daniel**
- 37.-Font de Sant Roc**
- 38.-Font de la Baga**

Font de Sant Roc

Font de Sant Daniel

Visita a la font de Sant Josep (o Font Picant)

1.3. La vegetació

Si realitzéssim el recorregut que marca la riera d'Osor, mirant a dreta i esquerra observariem que, malgrat les explotacions forestals, els arbres continuen sent els amos del territori, ja que la gran quantitat de rieres, fonts i el clima humit que impera a bona part de les Guilleries produeix una fertilitat al subsòl.

Taula de dades de precipitació a les Guilleries

any	total mm.	dies de pluja	any	total mm.	dies de pluja
1959	1215,9	91	1976	1052,6	61
1960	963,3	70	1977	1204,7	73
1961	735,9	46	1978	690,7	67
1962	1313,7	61	1979	936,9	61
1963	1229,2	65	1980	984,1	62
1964	916,4	40	1981	582,5	55
1965	1203,-	59	1982	1580,4	69
1966	738,3	55	1983	749,6	63
1967	698,7	53	1984	907,6	64
1968	995,8	40	1985	746,9	57

Font: Laboratori Font Vella, S. A.

Les espècies que més abunden a les Guilleries, i més particularment en zones properes a la riera, són el castanyer (arbre no autòcton), sobretot en terrenys granítics i humits; el faig, en les parts més altes i formant taques; el roure, en zones més humides; o l'alzina, en sectors més calents que el castanyer. Destacar també la presència del bruc, els pollancre i els verns com a espècies més properes a la riera d'Osor.

Una perxada a l'hivern

Alzines sureres

Una fageda a la tardor

1.4. La fauna

Tot i els inconvenients que té en contra la riera d'Osor, aquesta i les zones forestals properes a ella són l'hàbitat natural d'una gran diversitat d'espècies, que van des dels peixos fins als mamífers, passant pels rèptils i els amfibis.

Un dels mamífers més coneguts pels habitants de les Guilleries és el porc senglar, apreciat per la seva carn i com a trofeu (antigament simbolitzava l'odi cap a l'animal: destruïa les collites i els camps), aspectes que convertien (i converteixen) el senglar en un dels animals més buscats pels caçadors de la zona. El porc senglar és freqüent arreu excepte en zones properes a l'home (poblacions...).

Per tots és sabut, però, que l'animal per excel·lència dels boscos del massís de les Guilleries és la guilla (o guineu). Aquest mamífer de la família del cànids, és molt abundant arreu del territori que porta el seu nom, però sol evitar les zones properes a l'home i els medis rocosos.

La guilla

2. La riera d'Osor, un recorregut històric - temàtic

2.1. Els molins hidràulics. La història.

Actualment, quan a una persona li preguntes què és un molí, el noranta per cent de les vegades és possible que et respongui: “És aquell edifici que té quatre aspes que giren”. Una resposta lògica pels temps en què vivim, però incompleta pel que fa referència a la història i els tipus de molins que existeixen o han existit. Un d'aquests tipus de molí és l'hidràulic, el qual apareix en certes ocasions al llarg de la riera d'Osor, i, per tant, em condueix a fer-ne un estudi que tot seguit desenvoluparé.

La història dels molins hidràulics data des del Neolític fins als inicis del segle XX, de manera que podem deduir que han anat evolucionant i modificant la seva distribució i característiques segons l'evolució de la població, el disseny dels espais irrigats i els avanços tecnològics que poguessin sorgir al llarg de cada època. Tot i que la història ens diu que el molí ja existia al Neolític, no és fins a l'època dels egipcis, grecs, romans que trobem un funcionament similar a l'actual. En l'Època Antiga, l'ús dels molins era restringit, és a dir, eren activitats per a la mà d'obra esclava i animal, tot i que els propietaris eren gent amb recursos financers i, en la majoria de casos, amb reputació social. Més endavant, la desaparició de l'esclavitud, l'increment de les poblacions sedentàries i l'augment de les necessitats alimentícies provocà la ineficiència dels molins amb tracció humana i animal i donà pas a un canvi tècnic en l'activació dels molins (el corrent d'aigua, per exemple). Aquest canvi, però, afectà el sistema d'explotació i distribució de les collites, l'alimentació humana, el paisatge natural i agrari, i la cultura en general. Segles més tard, segle IX-X, l'increment que patia la població, tot i les constants morts, bé per la guerra o per les pestes, provocà la necessitat d'obtenir uns rendiments més elevats, fet que inicià una difusió de la tècnica hidràulica i, com a conseqüència, una gran expansió de les instal·lacions en la gran majoria de rius europeus. La història ens diu que els primers molins hidràulics foren els horitzontals, formats per una roda horitzontal i un eix vertical, el moviment dels quals el provoca el corrent d'aigua. Posteriors als molins hidràulics horitzontals hi ha els verticals, formats per una roda vertical i un eix horitzontal, impulsada aquesta per un salt d'aigua, tot i que es té constància que en rius cabalosos molts molins hidràulics

funcionaven amb el corrent de l'aigua. En aquesta època de coexistència, s'utilitzava un o l'altre depenent de quin donés més rendibilitat als terrenys on es volia ubicar. Al llarg del temps, les constants necessitats humanes i els continus avenços tecnològics a l'hora de moldre el gra (anteriorment amb molins fariners), fer paper (anteriorment amb molins paperers)... han provocat una desaparició d'aquest tipus de molins.

2.1.1 Molins hidràulics fariners a la riera d'Osor

Si seguim el curs de la riera d'Osor des que neix fins que desemboca al riu Ter, comprovem que l'aigua d'aquesta és aprofitada per una sèrie de molins hidràulics fariners, i podem afirmar que eren fariners perquè tots ells eren d'ús particular. Per tant, queda descartat l'ús de molins per a l'elaboració de paper, ja que solien ser famílies que es dedicaven al negoci del paper i que posseïen un edifici, amb una equipació industrial notable, que constava de tres o més plantes, una de les quals tenia petites finestres per l'assecatge del paper. Esmento aquestes característiques perquè cap dels molins que es troben a la riera compleix aquests requisits. Com a molins hidràulics fariners destaquen el molí de Saleta, el molí de Cercenedes i el molí d'en Boscà el molí Roquer. Bé és veritat que masies com la de can Bosch o can Plana també utilitzaven el riu per produir moviment, això sí, amb mètodes més rudimentaris, és a dir, no tenien un molí pròpiament dit a les seves respectives possessions.

Principals molins hidràulics al terme municipal de Sant Hilari Sacalm:

Molí Roquer (s. XVIII): Molí que aprofitava les aigües de la riera homònima. La construcció d'aquest molí data del segle XVIII (1773 en una llinda), però actualment està abandonat i en procés d'enrunament. Tot i el procés de deteriorament, es conserven algunes de les estructures; com l'habitatge, els mecanismes, els magatzems i, fins i tot, la resclosa.

Façana del molí Roquer **42**

Molí de Saleta (s. XVIII – XIX): Antic molí pertanyent a la propietat de Saleta, que aprofitava el curs de la riera d'Osor. Actualment, el molí està en desús, tot i que encara es conserven part de les construccions que el constituïen, així com un pont a sobre la riera.

Complex del molí de Saleta

Molí de Saleta **39**

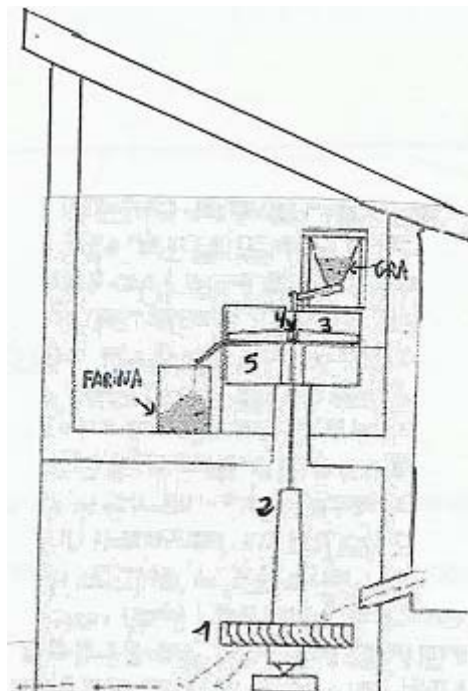
Molí d'en Boscà (s. XV – XIX): Antic molí de la riera d'Osor, conegut a partir de documents des del segle XV. L'edificació actual correspon a una reedificació del segle XIX i el seu estat de conservació és desigual. Pel que fa a la part industrial, a tocar de la riera, es troba tancada, tot i que es conserven alguns dels seus mecanismes. L'habitatge, en canvi, va ser transformat en casa de colònies un cop es va tancar la serradora que s'hi havia instal·lat. Actualment, un grup de joves, veïns d'Osor, es dedica a mantenir-lo.

Molí d'en Boscà 41

2.1.2. Dissecció d'un molí fariner

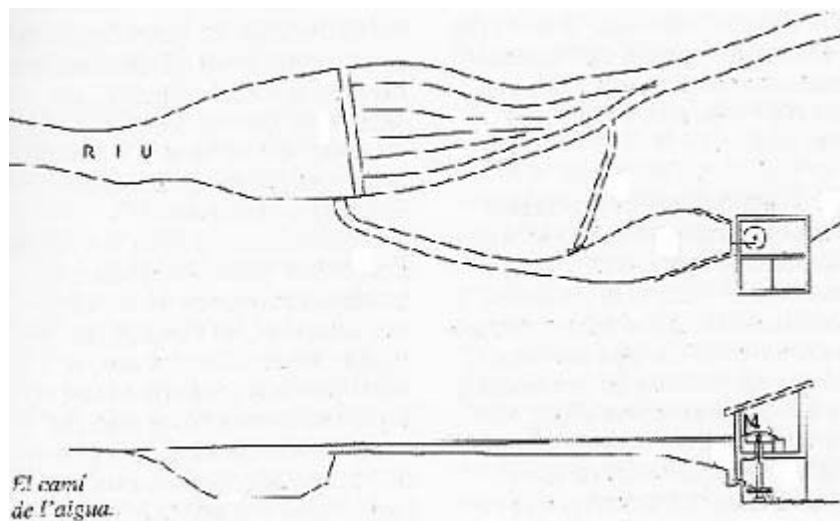
Els molins fariners, constituïts per diferents elements, no tenen perquè ser iguals. Els elements més usuals que hi podem trobar són la part motriu (o roda) (1) i la de transmissió (o eix) (2). Les dues moles que conté el molí són les peces que realitzen la feina més específica, és a dir, la de moldre el gra, són de pedra i tenen una forma circular amb un diàmetre aproximat d'1,40 metres. La mola superior o volandera(3) és mòbil i el seu centre és foradat (ull de la mola) (4) ja que és per aquest forat per on s'introduïa el gra per moldre. L'altra mola és l'anomenada mola inferior o mola sotana (5) que és fixa.

Dissecció d'un molí fariner

2.1.3. Canalització i emmagatzematge de l'aigua

Cal destacar que per assegurar un corrent d'aigua suficient com per poder dur a terme la funció per a la qual havien construït el molí, s'edificaven rescloses, sovint de forma semicircular, per tal de produir el salt d'aigua necessari per al funcionament del molí. També cal destacar que a la riera d'Osor existeix una sèrie de basses que permetia que es mantingués un cabal constant a la riera en temps d'escassetat d'aigua. Aquestes basses consistien en fer una canalització de l'aigua de la riera fins a la bassa prèviament preparada. Aquesta, a la vegada, tenia una comporta que en obrir-se enviava l'aigua a la roda del molí per tal de produir-ne el moviment desitjat.

2.1.4. La introducció de la turbina

Arribats al segle XIX, la capacitat potencial i energia cinètica de l'aigua passen a ser les energies bàsiques per a la producció d'electricitat, fet que provocà que els antics molins fariners fossin substituïts per centrals hidroelèctriques o, en el millor dels casos reformats, amb la introducció de la maquinària necessària per a la fabricació d'electricitat.

El procediment d'obtenció d'energia elèctrica consistia en establir un circuit hidràulic, que estava compost per l'obra de presa que feia de barrera i uns canals d'entrada, de conducció forçada, i de sortida d'aigua. Posteriorment, l'aigua es

desviava a pressió fins a la central, on feia girar les turbines i d'aquestes els alternadors, els quals, en voltar, generaven l'energia elèctrica.

La peça clau que va permetre que l'obtenció de l'electricitat fos possible a partir de l'energia hidràulica va ser la turbina. La turbina consistia (i consisteix) en una màquina formada per unes aspes unides a un eix que giraven quan rebien un fluid com l'aigua, el gas o el vapor, a molta pressió, acció que permetia transformar l'energia d'aquests fluids en energia mecànica.

A la riera d'Osor, la turbina que va intervenir va ser la hidràulica, ja que el fluid que intervenia en la producció d'electricitat era l'aigua. De turbines hidràuliques n'existeixen de 3 tipus:

Pelton: Utilitzada en grans salts d'aigua, de 50 a 400 metres, i en rius de poc cabal.

Francis : Utilitzada en salts d'aigua de certa importància ,de 10 a 50 metres, i en rius amb un cabal mitjà.

Kaplan: Utilitzada en salts d'aigua menors, de 2 a 10 metres, i en rius amb un cabal considerable.

A partir de les definicions sobre els tres tipus de turbina hidràulica, deduïm que a la riera d'Osor va ser la Kaplan la turbina que es va utilitzar, perquè la riera d'Osor no complia (ni compleix) les característiques que requerien les turbines Pelton i Francis. Els exemples més clars de molins que es van adaptar per a la producció d'electricitat a la riera van ser el molí de Cercenedes (1910) i el molí d'en Boscà.

Estat actual dels mecanismes que produïen l' electricitat al molí d'en Boscà

2.1.5. Importància dels molins per la riera d'Osor

L'existència de molins a la riera d'Osor ens demostra que les seves aigües van ser utilitzades per obtenir l'energia mecànica que requeria la producció de farina. Per tant, diem que el procés d'obtenció de la farina es va mecanitzar, és a dir, es va passar de la tracció animal a la tracció hidràulica. Al final del segle XIX s'observa un nou i gran canvi en la societat, deduïble a partir de les instal·lacions que avui dia encara es conserven en alguns dels molins, la introducció de la electricitat. Aquest canvi significà novament l'aprofitament de l'energia mecànica de la caiguda de l'aigua, en aquest cas per a l'obtenció d'energia elèctrica. Recordar que, actualment, l'electricitat ha esdevingut un bé de primera necessitat, fet que ens indica que amb la seva utilització la societat inicià un canvi en la seva visió de les coses : de disposar de llum només durant les hores de sol a tenir llum tot el dia independentment del sol.

2.2. Pous de neu a la riera d'Osor

Actualment, mantenir en fresc un aliment o beure'ns un beguda fresca és tan senzill com col·locar el congelat al congelador o mantenir la beguda dins la nevera durant un període determinat de temps. Però, abans de l'aparició dels electrodomèstics a Sant Hilari Sacalm, i a Catalunya en general, els habitants podien realitzar aquestes accions esmentades? O el que és més important, si ho podien fer, quin procés o tècnica utilitzaven per dur-les a terme? La primera resposta que en aquests moments tinc és una resposta afirmativa, ja que es coneix el pou de neu com una construcció que tenia la funció de conservar gel en el seu interior, per quan fos necessari utilitzar-lo o comercialitzar-lo.

La història ens diu que els egipcis, els grecs, els romans i els xinesos ja gaudien dels privilegis del gel, però tot i que la península Ibèrica va estar amb contacte amb la cultura romana durant segles, no fou fins a la invasió musulmana que es conegueren els avantatges que suposava la conservació del glaç. Tot i això, val a dir que a l'Edat Mitjana només es beneficiaven del gel els alts estaments de la societat. No serà fins a la segona meitat del segle XVII que es generalitzarà el consum de gel, ja que el

constant descobriment de noves propietats que posseeix el gel, com curar febres (moltes d'elles mortals fins aleshores), farà que el consum de gel esdevingui una primera necessitat, i per tant augmenti el seu valor. Aquest fet provocarà que moltes famílies es dediquin a la "indústria del gel", i Sant Hilari Sacalm no en serà una excepció perquè documents d'inicis del segle XVII ens diuen que el pou de glaç de Saleta emmagatzemava neu per posteriorment comercialitzar-la a hostals i tavernes de Girona.

Principals pous de glaç o neu al terme municipal de Sant Hilari Sacalm i Osor:

Pou de glaç de Saleta (s. XVII – XIX): Pou ubicat a la propietat de Saleta que aprofitava el glaç que es formava en un toll del rierol que hi passa a tocar i la neu que hi queia en les estacions fredes. Documentat el 1600, la neu es comercialitzava a hostals i tavernes de Girona. A destacar el seu estat de conservació, que és força bo, tot i que li falta la coberta.

Interior del pou de Saleta **43**

Pou de glaç de la Font Picant (s. XIX): Pou de glaç cilíndric que conserva del tot la seva estructura. Té una sola obertura i està cobert amb una volta de rajol per sota del brancatge. Aquest aprofitava les aigües de la riera d'Osor, que s'entollaven en un petit estanyol anomenat "Llac de la Font Picant". Des de la construcció del balneari al final del segle XIX anà destinat en bona part al consum propi.

Interior del pou de glaç de la Font Picant **44** La volta i l'obertura del pou de glaç

Pou de neu del Sobirà (s. XVII – XIX): Pou de neu que conserva plenament la seva estructura, amb una cambra cilíndrica semisoterrada i una volta semiesfèrica. Té un diàmetre aproximat d'uns vuit metres, una alçada d'uns onze metres respecte el sòl i presenta dues boques a diferent nivell. Es desconeix la cronologia precisa perquè es van cremar els documents en un incendi.

Vista general del pou de neu del Sobirà **45**

2.2.1. Funcionament d'un pou de glaç

Tant el pou de glaç de Saleta com el de la Font Picant estaven ubicats prop la riera d'Osor perquè aprofitaven els gruixos de gel que es formaven a les riberes d'aquesta, normalment basses i corrents d'aigua entollada, molt sovint a causa de petites desbordades de la riera. Cal tenir en compte que el clima d'aleshores era més fred i humit que el d'ara, i facilitava la formació de gel en les zones citades

anteriorment. A destacar que les basses podien ser artificials, és a dir, fabricades per l'home.

Procés d'obtenció i emmagatzematge d'un pou de glaç:

- S'omplen motlles de fusta amb l'aigua de la riera d'Osor.
- Un cop l'aigua es congela, s'extreu el gel del motlle i es serra. També es podien serrar basses, amb un gruix mínim de 15 cms, prèviament congelades.
- Abans d'introduir les barres de gel, es feia una primera capa de bolla o palla al fons del pou.
- Seguidament, a sobre s'hi feia un revestiment de gel, també cobert per brancatge.
- A continuació s'introduïen les barres amb l'ajut d'un sistema de politges, mentre les parets interiors del pou es cobrien de gel triturat o neu.
- Un cop ple es cobria amb branques i terra per conservar-lo fins a l'estiu.

Arribats a l'estiu, els pous de glaç ja estaven preparats per afrontar la demanda de gel, tot i que el preu d'aquest estava condicionat per la distància del pou al lloc de destí, principalment ciutats. Aquesta iniciativa comercial sembla ser que el pou de glaç de Saleta la seguia, però el que probablement no la seguia era el pou de glaç de la Font Picant, degut al fet que la major part d'aquest gel anava destinat al consum propi, ja que aquest es construïa bàsicament per subministrar gel al balneari de la Font Picant (o l'Hotel Martín). Amb l'obertura d'aquest balneari podem deduir que al final del segle XIX, Sant Hilari Sacalm augmentà considerablement el seu volum d'estiuejants, molts d'aquests atrets per la presència abundant de gel en èpoques estivals, subministrat pels pous de glaç de la Font Picant i de Saleta principalment, per la gran quantitat de fonts medicinals (l'exemple més clar és l'aigua de la Font Picant), i també per la tranquil·litat que s'hi vivia i l'abundant vegetació que hi imperava.

Balneari de la Font Picant (o Hotel Martín) 64

2.3. Els oficis tradicionals

El canvi d'estil de vida, amb les millores tecnològiques i els serveis, ha provocat que molts oficis que havien existit durant segles hagin anat desapareixent. No en són una excepció aquells oficis que durant molts anys havien sobreviscut dels boscos propers a la riera, ja que era en aquests on trobaven la matèria primera que requerien per elaborar posteriorment el producte a comercialitzar.

Exemples d'aquests antics oficis poden ser:

Els pipaires: Aquest ofici requeria com a matèria primera una gran quantitat de bruc d'alta qualitat per poder realitzar la seva funció. Cal dir que, les fàbriques de pipes, normalment compraven el bruc a aquelles famílies o persones que es dedicaven a cercar rabasses d'aquesta matèria prima per posteriorment vendre-la. Un cop obtingut el material, es passava a escalabornar el bruc i, posteriorment, es posava en pràctica el procés de fabricació de les pipes, funció que podien fer les mateixes empreses que escalabornaven el bruc o altres empreses especialitzades en el procés de fabricació de la pipa.

Els espartenyers: Aquest ofici requeria com a matèria prima el jute i el cànem, elements utilitzats per a l'elaboració de la sola de l'espartenya de veta catalana. Posteriorment se substituïren aquestes matèries primes per la goma, matèria que provocà l'aparició de la lona per realitzar les sabates.

Els traginers: Ofici que tingué un important paper a la societat preindustrial. El traginer era aquella persona que establia contactes amb altres comerciants de diverses poblacions als quals venia i comprava la mercaderia que se li encomanava. S'ha de tenir present que l'escabrositat del terreny era molt comuna a les Guilleries i, per tant, era difícil poder comerciar sense l'ajut d'un traginer.

Els rodellers o rodors: Importants per la gran quantitat i qualitat dels castanyers de les Guilleries. Un rodeller, que solia viure en una barraca, era aquell bosquerol que fa rodells per a bótes de castanyer, lligats de forma rodona. El procés de fabricació era llarg, manual i molt laboriós. La temporada de treball anava de setembre a maig, i a l'estiu descansaven per tal de deixar reposar el bosc.

Els carboners: Aquells qui produïen carbó vegetal com a combustible) El procés per a la creació de carbó consistia en tallar fusta d'alzina, apilar-la en una plaça carbonera, i cobrir-ho amb terra deixant sempre uns respiradors. Posteriorment, s'encenia la pila i es bitllava a través dels respiradors. El carbó tardava entre deu dies i un mes a fer-se. Un cop acabat, es portava al negociant que era qui el venia.

2.4. Indústria a la riera d'Osor

*2.4.1. Mines d'Osor (segles XIX-XX)

*2.4.2. Mines del Sant Pere (segles XVIII-XX)

*2.4.3. Central d'en Farias (principis del segle XX)

*2.4.4. Indústries Burés (1887-segle XX)

2.4.1. Mines d'Osor (segles XIX-XX)

En el terme d'Osor, l'extracció de minerals ha generat riquesa i un gran nombre de llocs de treball al llarg dels últims segles.

Tot indica que el subsòl osorenc ja havia estat explotat abans, no és fins el 1734 que trobem documentades unes explotacions galeníferes. Però és a partir del segle XIX quan s'assoleix el màxim rendiment de l'explotació, que va arribar fins al 1980. Corria l'any 1821 quan es va demanar llicència per obrir una mina de plom situada a prop del Pi d'Avall, encara que no se'n sap res més. No serà, però, fins al final del segle XIX que es produirà l'explotació definitiva a partir d'un descobriment d'uns estudiants anglesos que havien trobat un filó d'espàt fluor i galena. Val a dir que el mineral que els interessava era la galena, ja que l'espàt fluor no era ben valorat per la indústria del moment. Aquests estudiants declararen tres concessions que posteriorment llogaren a la *Société d'Arts et Études de París*, que s'ocuparen de les mines i n'aprofitaren la blenda i la galena, fins que es produí la Primera Guerra Mundial.

El 1921, es van viure moments de gran producció: l'enginyer químic Dámaso Ibáñez passà a ocupar-se de les mines, hi intensificà els treballs i posteriorment fundà la societat *Minerales y Productos de Explotación SA*. En el període de temps comprès entre 1921 i l'esclat de la Guerra Civil, la mina continuaria extraient mineral, amb la novetat que suposava l'aprofitament de l'espàt fluor que es comercialitzava amb altres països per via marítima. A més, el 1932 es va fer una ampliació de capital, sinònim que la comercialització dels minerals que s'extreien de la mina era rendible.

Ca riera d'Osor: Un recorregut de vida

Un cop iniciada la Guerra Civil, l'empresa, que passà a formar part de la *Col·lectivitat Catalana del Plom*, continuà extraient l'espát fluor de les seves mines, tot i que no es venia.

El 1942 es creà una nova societat anomenada *Minerales y Productos Derivados SA*. Aquesta societat va vendre l'espát fluor a Alemanya, que l'utilitzà per produir armament durant la Segona Guerra Mundial. Amb el pas del temps, les Mines d'Osor començaren a adquirir reputació mundial, tal com indiquen les dimensions de les seves excavacions (la mina principal arribà a tenir 290 metres de profunditat). Arribats als anys setanta, el mineral començà a escassejar, motiu pel qual el 1979 es parà l'explotació. Un any més tard es tancaren totes les instal·lacions. Actualment, a les instal·lacions hi podem trobar una casa de colònies, una fàbrica tèxtil, una granja, i un restaurant.

El pou Leonor. Any 1951.

Omplint les vagonetes de mineral

Cinta transportadora traslladant mineral

Planta de concentració de mineral

Tancament de les Mines d'Osor

L'activitat minera ja és història

Vista aèria actual de les Mines d'Osor 46

2.4.2. Mines del Sant Pere (segles XVIII-XX)

Explotació minera de galena situada a poca distància de la riera d'Osor en el terme municipal d'Anglès. Aquesta es posà en funcionament el segle XVIII. El 1870 passà a ser administrada per la Santa Seu per llegat testamentari. A partir d'aleshores entraren en decadència fins que el 1930 el seu propietari les va abandonar. Actualment, les Mines del Sant Pere estan en procés d'enrunament.

Una de les mines del Sant Pere **47**

2.4.3. Central d'en Farias (principis del segle XX)

Central elèctrica construïda en el terme de la Cellera de Ter al principi del segle XX que aprofita les aigües de la riera d'Osor. L'edifici està compost per dos cossos, un de tres plantes i una terrassa superior i un altre, adossat a la part posterior, que consta d'un gran espai de treball d'una sola planta. Els marcs de les portes i finestres són d'inspiració gòtica. Entre el 1940 i el 1971, produïa electricitat per a la població d'Osor. Actualment, està en funcionament de manera automatitzada i serveix de reforç de línies i per donar llum a Osor.

Central d'en Farias **48**

A més a més de la producció d'electricitat subministrada a Osor per la central d'en Farias també el molí de Cercenedes, a partir del 1910, va produir corrent per al consum propi i, a partir del 1916, en va produir per a tots aquells domicilis propers a la

línia existent entre el molí de Cercenedes i la Casa dels Cercenedes. El molí d'en Boscà i el molí Roquer, tot i ser molins fariners, també van instal·lar la maquinària necessària per tal de produir electricitat a partir de la força de l'aigua.

Molí de Cercenedes **40**

2.4.4. Indústries Burés (1887-segle XX)

Ubicada al nucli urbà d'Anglès, la fàbrica tèxtil Burés fou inaugurada l'any 1887, però s'acabà la construcció de les tres naus actuals l'any 1902. La fàbrica, per realitzar la seva funció de produir moviment per moure els telers, aprofitava les aigües de la riera d'Osor i el curs del Ter, mitjançant un vapor de la *Maquinaria Terrestre Y Marítima*. Durant la Guerra Civil s'utilitzà com a refugi i fàbrica d'armament. Posteriorment, s'ha anat eixamplant amb noves naus. Actualment no està en funcionament.

Indústries Burés **49**

2.5. Els ponts més representatius sobre la riera d'Osor

Pont de les Bruixes (Osor- s. XVII-XVIII) 50

Pont Vell (Osor- s. XV) 51

Pont de can Vidal (Osor- s. XII-XIII). Situat sobre la riera Noguerola (afluent de la riera d'Osor) 52

2.6. Punts d'interès

Aquestes són algunes de les edificacions més representatives i properes a la riera d'Osor:

Sant Hilari Sacalm

Taverna (o despatx) de l'Aigua (principi s. XX): Casa de tres plantes i vessants laterals. A la planta baixa hi ha dues portes d'arc de mig punt, i una cornisa motllurada la separa de la segona planta, que té finestres quadrangulars amb imposta correguda. A la tercera planta hi ha una gran porta germinada d'arcs de mig punt que dóna a una balconada. Aquesta edificació va ser dissenyada per Josep M. Pericàs. Cal destacar que aquest edifici deu el seu nom al fet que era utilitzada pels malalts que no podien anar a la Font Picant.

Taverna de l'Aigua 53

Saleta del Mas ((s. XII) – XIX): Gran casal en forma de castell gòtic pertanyent als marquesos de Montsolís. Es troba situat a l'antic emplaçament de l'antic mas Saleta, esmentat el 1199. El segle XV el mas es convertí en una casa quadrada amb finestres gòtiques. Fou saquejat durant la Guerra del Francès i retocat per la família Saleta quan aquests obtingueren el marquesat. L'edifici actual és un castell de tres plantes que segueix l'estructura quadrada de l'antic mas, amb torrelles als angles i dues torres rodones emmerletades. La capella, gòtica, és l'antiga església del Pilar del Pedret de Girona, que va ser transportada pedra a pedra. L'interior de la casa està extraordinàriament ornamentat i ple de relíquies dels segles XVII i XVIII. La masoveria, construïda el 1894, està adossada al casal.

Saleta del Mas 54

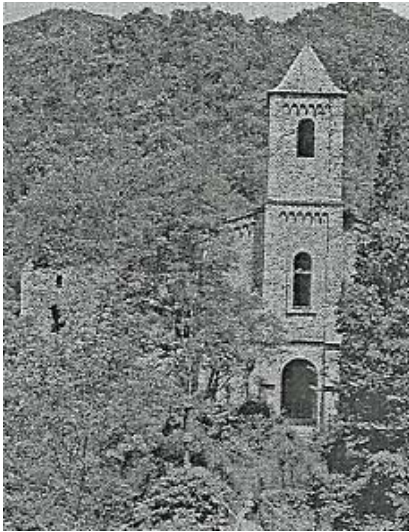
Santa Maria de Mansolí ((s. XI) - XIII – XX): Antiga església parroquial, d'una nau rectangular i façana restaurada, amb porta de mig punt amb dovelles i campanar d'espadanya. Esmentada l'any 1038, sembla que l'estructura de l'edifici actual dataria dels segles XIII o XIV. A partir del segle XIX, la titularitat de la parròquia va passar a Mansolí Nou, construïda en base de les aportacions del marquès de Montsolís. A canvi, l'església vella va passar a formar part de la seva propietat. Modernament s'ha restaurat.

Santa Maria de Mansolí 55

Santa Maria de Mansolí Nou (1895 – Finals del 80): Església construïda l'any 1895 per substituir l'antiga església de Santa Maria de Mansolí en uns terrenys cedits pels marquesos de Montsolís. El resultat fou un temple d'estil neoromànic de considerables dimensions, que consistia en una nau amb capelles laterals, un absis semicircular i un campanar de torre de planta quadrada i una rectoria adossada. Fou ubicada passat el

balneari. L'estat d'abandonament provocà que al final dels anys 80, els propietaris del terreny l'enderroquessin.

Santa Maria de Mansolí Nou (Anys 80) **56**

El Soler de Mansolí ((s. XI) – XVIII – XX): Tot i que s'esmenta el Soler ja el 1199, l'estructura actual és originària del segle XVIII. Es començà a construir aquest gran casal el 1728 i s'acabà al final del mateix segle. Al segle XIX serví d'hospital de campanya de l'exèrcit carlí, raó per la qual fou dotat de defenses, principalment espitlleres, moltes d'elles a la planta baixa. Entre el 1906 i el 1910 fou objecte d'una important reforma, seguint les indicacions de R. Masó i Valentí. Tot i aquests processos, el Soler de Mansolí mantingué l'estructura original de cinc plantes, amb obertures rectangulars de llinda monolítica i les dues galeries superposades. Adossada a la pallissa hi ha la capella dedicada als Desposoris de la Verge.

El Soler de Mansolí **57**

Altres punts d'interès històric: església parroquial de Sant Hilari, antiga Domus de la Rovira, la Creu de les Guilleries, Sant Miquel de Solterra, el Menhir de la Pedra Llarga,

santuari de la Mare de Déu del Pedró, ermita del Nen Jesús de Praga, Casal - castell de Villavecchia, Santa Margarida de Vallors, antiga parròquia de Sant Martí de Querós, pont de Querós, antic Balneari de la Font Picant, etc.

Osor

Can Plana ((s. XIV) – XVII – XIX): Tot i que hi ha notícies certes del segle XIV que parlen de can Plana, l'actual casa té el seu origen en el segle XVII, tot i que al principi del segle XIX va patir una important reforma. Aquesta edificació consta de dues plantes i vessant a façana, amb porta adovellada de mig punt i finestres quadrangulars de llinda monolítica. Al costat esquerre té adossat un cos d'habitatge i a la part posterior hi ha construccions que s'utilitzaven per al treball.

Can Plana **58**

Can Cercenedes ((s. XIV) – XIX – XX): És esmentada al segle XIV amb el nom de "Cerceneda", però l'edificació actual data del segle XIX. És una gran masia de tres plantes i golfes i teulada a quatre vessants, amb obertures quadrangulars amb llinda monolítica, moltes d'elles amb balconada. En una façana lateral destaca una porxada d'arcs de mig punt geminats sense columneta central. A sobre de la porxada hi ha una terrassa, a la qual s'accedeix des de la primera planta. Cal destacar que l'estat de conservació d'aquesta construcció és molt bo.

Can Cercenedes **59**

La Grevolosa ((s. XIV) – XVIII – XIX): Gran casal datat al segle XIV i reconstruït entre els segles XVIII – XIX. És un edifici de tres plantes i vessants laterals, amb obertures quadrangulars amb llinda monolítica. L'entrada principal està precedida per una porxada de tres arcs de mig punt, el central més gran, la planta noble té finestres té finestres amb balconada i a la planta superior hi ha una galeria de dos arcs de mig punt. Aquesta edificació també contenia una capella dedicada a la Mare de Déu del Roser, però el procés d'enrunament ha provocat que moltes de les parts de què constava aquest casal hagin anat deteriorant-se.

La Grevolosa **60**

El Pi d'Avall ((s. X – XIV) – XX): El mas del Pi es troba documentat ja l'any 993, i formava part d'un alou venut pels comtes de Barcelona Ramon Borrell i Ermessenda a un prevere anomenat Sanç. Fou adquirit l'any 1068 novament pels comtes de Barcelona, però en aquest cas, per Ramon Berenguer I i Almodis. El 1316 el mas del Pi es va subdividir en dues propietats: el Pi d'Amunt i el Pi d'Avall. L'edifici actual és

una casa de dos cossos. L'antic és de dues plantes i vessant a façana, i preserva encara algun element antic, com una finestra gòtica d'arc conopial i impostes decorades. L'habitatge principal actual, situat en un antic lateral, és una edificació de dues plantes amb teulada a quatre vessants.

El Pi d'Avall **61**

Altres punts d'interès històric: Antiga Torre de Defensa, església parroquial de Sant Pere d'Osor, capella de Sant Gregori del Turonal, capella de la Mare de Déu del Part, església de Sant Miquel de Maifré, església parroquial de Santa Creu d'Horta, mas Sobirà de Santa Creu, capella de Sant Bernat, etc.

Anglès

Mas Perarnau ((s. XII) – XVI): Tot i que es tenen notícies de Perarnau des del segle XII, l'aspecte actual li dóna una construcció datada en el s. XVI. Es tracte d'una edificació de grans dimensions, de dues plantes i golfes i vessant a façana, amb obertures d'estil gòtic tardà, d'arc conopial. La façana posterior, en direcció a la muntanya, té tres plantes i està sostinguda amb dos grans arcs adossats. A la banda dreta i davant de la façana principal hi ha diverses dependències on es realitzaven diferents tasques.

Mas Perarnau **62**

La riera d'Osor: Un recorregut de vida

Altres punts d'interès històric: Vila vella, Can Cendra, església parroquial de Sant Miquel, santuari de Santa Bàrbara, església parroquial de Sant Amanç, restes del castell dels vescomtes de Cabrera, carrer d'Avall, església de Sant Pere Sestronques, etc.

2.7. La depuració de les aigües residuals

Actualment, el problema que afecta més seriosament a la nostra riera és la contaminació. Per tal d'evitar aquest problema, la Generalitat de Catalunya posà en funcionament un pla que consistia en construir depuradores en totes aquelles poblacions que ho requerissin. Aquesta iniciativa es portà a terme a Sant Hilari Sacalm l'any 1992 amb la inauguració de l'estació depuradora d'aigües residuals, ubicada a un quilòmetre de distància del poble del qual en tractaran les aigües. Aquesta, a més està situada a la dreta de la riera d'Osor, en una superfície total de 16.860 m². Tot i l'espai que ocupa, val a dir que s'integra prou bé al seu entorn natural.

La depuradora de Sant Hilari Sacalm rep el nom d' EDAR biològica, ja que està constituïda per llacunes d'airejament amb recirculació de fangs i llacunes posteriors de decantació i afinament. El fet ue la depuradora de Sant Hilari sigui una instal·lació de tipus biològic, ens permet afirmar que tots els processos que s'hi realitzen són físics, és a dir, no hi intervé la química en els processos que realitza la depuradora: l'oxidació, la sedimentació de partícules sòlides com ara la matèria orgànica i els metalls pesants i el restabliment de les cadenes tròfiques.

Vista aèria de la depuradora de Sant Hilari

Fent un petit incís en el tema que afecta a la rendibilitat de la depuradora, tot i que el rendiment que ofereix anualment és bo respecte el cost de manteniment, val a dir que aquesta, en determinades èpoques de l'any, sobretot en les que sol diluviar no pot abastar la totalitat de les aigües residuals que li arriben a través d'un col·lector general que recull les que evacuen els habitatges del poble i les pluvials. Aquest fet provoca que sovint s'aboqui aigua amb un alt contingut de matèria orgànica a la riera d'Osor i provoqui danys visuals (acumulació de matèria orgànica a les ribes) i danys a la fauna (peixos, granotes, rèptils...). Cal destacar que la matèria orgànica és un dels contaminants més importants de la riera d'Osor, i dels rius catalans en general, ja que consumeix gran part de l'oxigen que contenen els rius i rieres i dificulta al mateix temps l'existència d'altres éssers vius del medi aquàtic. Per aquest motiu, s'han elaborat estudis sobre quina hauria de ser la quantitat màxima de matèria orgànica que s'hauria d'abocar per tal d'evitar els efectes en el riu o riera. El resultat de tal investigació ens remet a dos paràmetres, el DBO (la demanda bioquímica d'oxigen) i el DQO (la demanda química d'oxigen).

DBO: Mesura destinada a conèixer quin consum d'oxigen es farà per part dels productes químics i les bactèries. Per mesurar-la, s'incuba l'aigua problema en una estufa a 20 °C durant cinc dies. Es mesura l'oxigen abans i després de la incubació. La diferència és el consum d'oxigen.

DQO: Es mesura a partir d'una reacció química que oxida la matèria oxidable en l'aigua problema. El resultat que ens proporciona aquest procés és 2 o 3 vegades superior al de la DBO.

Dades comparatives entre aigües residuals, depurades i les d'un riu net:

Paràmetre	Urbà	Mixt	Dep. Bio.	Dep. FQ	Riu net
DBO	<i>200 mg/l</i>	<i>325 mg/l</i>	<i>25 mg/l</i>	<i>150 mg/l</i>	5 mg/l
DQO	<i>500 mg/l</i>	<i>750 mg/l</i>	<i>100 mg/l</i>	<i>300 mg/l</i>	30 mg/l
Amoni	<i>25 mg/l</i>	<i>50 mg/l</i>	<i>5 mg/l</i>	<i>40 mg/l</i>	0,5 mg/l
Fosfats	<i>10 mg/l</i>	<i>10 mg/l</i>	<i>2 mg/l</i>	<i>2 mg/l</i>	0,1 mg/l
Sòlids en suspensió	<i>250 mg/l</i>	<i>360 mg/l</i>	<i>20 mg/l</i>	<i>40 mg/l</i>	5 mg/l

Font: Estudi realitzat per la facultat d'ecologia i medi ambient de la Universitat de Barcelona

2.8. La pesca a la riera d'Osor

Problemes que afecten a la pesca:

1.- Depuradora: A l'hivern, els microorganismes (bacteris) que es mengen la matèria orgànica que transporten les aigües residuals, a causa de les baixes temperatures, es moren i fa que a les aigües abocades a la riera encara hi hagi restes orgàniques que solen afectar a l'habitat d'alguns peixos i en causen una davallada en les seves poblacions (truites...).

2.- Les èpoques de pluja, al contrari del que es pot pensar habitualment, perjudiquen a les espècies de la riera, ja que la depuradora rep l'aigua de tot el poble de Sant Hilari a través d'un sol conducte, fet que implica que l'aigua de pluja es mescli amb les aigües residuals, això causa un sobresaturació en la quantitat d'aigua que la depuradora pot tractar i, per tant, l'aigua que s'evacua a la riera d'Osor és més bruta del que és habitual i per tant causa baixes en les poblacions de peixos.

Per aquest motiu, diverses vegades s'ha proposat realitzar una doble canalització de les aigües que no s'ha portat a terme, probablement perquè la inversió econòmica que s'ha d'afrontar deu ser prou important com per deixar de banda la conservació d'algunes espècies.

Per tal que la riera d'Osor tingui encara peixos en les seves aigües, l'associació de pesca amb l'ajut del DARP (Departament d'agricultura, ramaderia i pesca) realitzen periòdicament repoblaments de truites de riu, per tal de preservar l'espècie en la nostra riera. Les truites que introdueixen són: truites Arc Iris (Importació USA) des dels anys 90, truites Farium (autòctona), aquestes últimes es llancen en afluents de la riera per tal que tinguin una millor adaptació al medi i perquè en ser autòctones s'intenta que arribin amb les millors condicions a la riera per poder sobreviure juntament amb altres espècies.

Truita de riu

3.- Un altre dels problemes amb què es troben prové del regne animal, i el seu nom és visó americà (introduït a Europa per motius purament econòmics, ja que es pretenia que formessin part de granges pelleteres, però com tot sembla indicar, algunes poblacions salvatges d'aquest visó americà es van escapar). Aquest mamífer, de la família dels mustèlids, s'alimenta de truites de riu ja que és el peix que millor s'adapta a la seva dieta. Cal recordar que les truites tenen un valor nutritiu més alt que altres peixos que es poden trobar a la riera, com poden ser les carpes o els barbs. El fet és que quan cacen, el primer que fan és emmagatzemar el menjar per poder-se assegurar l'aliment. L'aspecte negatiu a l'estiu, la mortaldat de truites és molt elevat ja que el recurs d'emmagatzemar no és gaire fiable, per les altes temperatures, el menjar se'ls podreix i per tant han de caçar amb més freqüència. A part d'aquests aspectes negatius, el visó americà actualment és responsable de deixar la població de visons europeus en perill d'extinció.

Per aquest motiu, el DARP dóna permís a les associacions de pesca per dur a terme batudes contra els visons americans.

Visó americà

Visó europeu

La riera d'Osor: Un recorregut de vida

*Curiositats: Algun cop s'ha observat algun berrat pescaire a la riera del Soler (afluent de la riera d'Osor) i una merla de varietat albina.

Mostra minimitzada on es recull el nombre de llicències i permisos per pescar a la conca del Ter:

CONCA: Ter													
RIS, ESTANY, ENBASSAMENTS	Hr	Km	ZPC	TIPUS	MATRICULA	ARTS I ESQUERS PERMISOS	PERÍODE	DESCANS	ESPÈCIES I CAPTURES	PERMISOS	EXPEDICIÓ DE PERMISOS	LÍMIT INFERIOR	LÍMIT SUPERIOR
Mes Quinà	5	Mes Quinà	TaCi	TE-002	OP		H	d, dn, dc, dv	4T>21, B	23	Sant Hilari Sacalm: Bar Can Torment (972872329), Bar Felis (972868818) Local Social (dissabtes de 12 a 13:30 h)	Alguabarris riera d'Osor	Port de collita criu. Valcara
Fresser	6	Cona de Vaca	TaSm	TE-003	Mosca, cua de rata, fust	HSm	dc	T		5	Bar Guic Pedrosa, 1 97534 - Ribes de Fresser	Alguabarris riu Múria	Canal Ab Fresser
Felus	6	Felus	Tn	TE-004	Esquer artificial	H	dm	4T>21		10	Bar el Metro: Sant Roc, 4 Camprodon (972 74 08 56)	Alguabarris amb el riu Ter	Capçalera
Rigard	3,6	Valloca	Tn	TE-005	Esquer artificial	H	dc	4T>21		25	Bar Restaurant la Canfina: Estació, 2 Planols (972736202)	Port de Nevé	Port de Fornells e Nevé
Vallogora	10	Riera de Vallogora	Tn	TE-006	OP	H	di	6T>21		35	SPE la Rama Piñera, 10 Ripoll (972701461), Bar La Parada: Ripoll (972702255), Fonda la Farga: La Farga de Bòbia (936529196)	Alguabarris riu Ter	Alguabarris Torment de Rouits
Ter	2	Sotcases	TaSm	TE-007	Mosca, cua de rata i fust	HSm	dm	T		10	Bar el Metro: Sant Roc, 4 Camprodon (972740656)	Port d'entrada de Sotcases	Alguabarris Riera de Carbonés
Núria-Fresser	2,5	Núria	Tn	TE-008	Esquer artificial	H	di	2T>21		15	Bar Catalunya: c/Major, 18, 1er pib-Ribes de Fresser	100 mts. amunt central del Molí	Refugi de Núria, Finestrelles, l'Embú, Coma d'Ena i Noufont
Ocor	8,5	Sant Hilari-Osor	TaCi	TE-009	OP	H	di	6T>25, B		50	Sant Hilari Sacalm: Bar Can Torment (972872329), Bar Felis (972868818) Local Social (dissabtes de 12 a 13:30 h)	Culla Riera el Verder	Port de les lles d'Aval (exclos relugi d'Osor)
Ocor	1,7	Font Picant	TaSm	TE-010	Mosca, cua de rata i fust	H	di	T, B		8	Sant Hilari Sacalm: Bar Can Torment (972872329), Bar Felis (972868818) Local Social (dissabtes de 12 a 13:30 h)	Port de les lles d'Aval	Pissa del Llac Font Picant
Fresser	2,6	Font Viva	TaSm	TE-011	Mosca, cua de rata, fust i bulbó 2 mosques	HSm	di, dn, dc, dv	T		35	SPE la Rama Piñera, 10 Ripoll (972701461); Bar La Parada: Ripoll (972702255); Fonda la Farga: La Farga de Bòbia (936529196)	Port de Castell d'Aldal	Resolena Empresa Fibur (Tel) Port del Ravall (Fresser)
Fresser	3	Ordina	Tn	TE-012	OP	H	di, dn, dc, di, dv	6T>21		30	SPE la Rama Piñera, 10 Ripoll (972701461); Bar La Parada: Ripoll (972702255); Fonda la Farga: La Farga de Bòbia (936529196)	Port de la Farga Calabera	100 metres abans de l'alguabarris Merdés

Font: Associació de Pesca de Sant Hilari

3. Itinerari (En DIN A3)

El traçat blau indica el recorregut de la riera d'Osor

Conclusions:

Arribats a aquest punt, ara toca analitzar si els resultats obtinguts pel treball de recerca són els que es requerien per poder respondre amb claredat a la hipòtesi causant de tot aquest procés d'investigació.

En primer lloc, seguint el procés evolutiu del treball observem que la riera d'Osor, una riera per a molts "morta", realitza un recorregut prou important com per dedicar-li cert interès tots aquells habitants de poblacions properes, que en un moment o altre se n'han servit per potenciar la seva economia, tal com he explicat en els apartats que feien referència als molins, els pous de glaç i la indústria, ja que aquests aprofitaven els recursos que els oferia amb la finalitat de dur a terme el seu procés de transformació i realitzar posteriorment la comercialització del producte elaborat (farina, gel, minerals...).

En segon lloc, la riera d'Osor també va provocar l'augment del turisme al final del segle XIX, sobretot en el seu pas pel terme municipal de Sant Hilari Sacalm, ja que aquesta va impulsar que s'edifiqués un balneari al costat mateix. Una gran massa social procedent de la ciutat buscava un paratge verd, amb comoditats (l'obtenció de gel en èpoques d'estiu els resultava més barat) i tranquil·litat, característiques que la zona de la Font Picant (antic Hotel Martín) posseïa.

Finalment, la riera d'Osor va ser clau en la cultura de la zona de les Guillerries, ja que tots els oficis tradicionals (alguns dels quals encara es conserven) han estat relacionats amb el riu o el medi vegetal que l'envolta (bosc).

Per tant, finalment, puc afirmar que la riera d'Osor va tenir un paper clau en l'evolució dels habitants de la zona per on passa les seves aigües, però sobretot destacar que en el cas de Sant Hilari Sacalm encara dura un dels fenòmens que ens aportà la riera: el turisme.

Bibliografia

BRUGUERA, F. I RAMIÓ, N. *Osor*. Primera edició en català. Girona : Ed. Diputació de Girona / Caixa de Girona, 1997. (*Quaderns de la Revista de Girona*, 70).

BRUGUERA, F. *Mines d'Osor. Imatges i Records*. Anglès : Ed. Ajuntament d'Anglès i ajuntament d'Osor, 2004.

DONAT,L. I SOLÀ, X. *Els molins*. Primera edició en català. Girona : Ed. Diputació de Girona / Caixa de Girona, 2003. (*Quaderns de la Revista de Girona*, 108).

LLINÀS i POL, J. I MERINO i SERRA, J. *El patrimoni de la Selva. Inventari històric, artístic i arqueològic dels municipis de la comarca*. Primera edició. Santa Coloma de Farners : Ed. Consell Comarcal de la Selva, 1999. (Fitxers 3 i 4).

PLADEVALL, A. I SERRADESANFERM, À. *Sant Hilari Sacalm. Capital de les Guillerries*. Segona edició. Sant Hilari Sacalm : Ed. Indústria Artesana F.I.T.E.R., 1986.

RAMS, E. I TARRÉS, J. *Les Guillerries*. Primera edició en català. Girona : Ed. Diputació de Girona / Caixa de Girona, 2001. (*Quaderns de la Revista de Girona*, 91).

SERRADESANFERM, À. I ALTRII. *Sant Hilari Sacalm. El nostre patrimoni*. Primera edició. Sant Hilari Sacalm : Ed. Ajuntament de Sant Hilari Sacalm / Diputació de Girona, 1999.

SOLDEVILLA, LL. *El Montseny i les Guillerries. Paisatge, mite i literatura*. Mataró : Ed. Institut de Batxillerat A. Satorras i Escola Pia Sta. Anna. 1990.

STRANDH, S. *Máquinas. Una historia ilustrada*. Primera edició espanyola. Madrid : Ed. Hermann Blume, 1982.

Butlletins de la Festa Major de Sant Hilari Sacalm. Sant Hilari Sacalm, 1982, 1993.

Descobrir Catalunya nº83. Barcelona : Ed. Grup 62. Pàg. 53, 54, 55, 58, 59, 60, 61, 67, 68, 69, 71,73.

Adreces d'Internet:

www.ense.gencat.es/crp-santacolomaf/poble11.htm (25/09/2006)

www.ense.gencat.es/crp-santacolomaf/poble2.htm (25/09/2006)

www.xtec.es/crp-santacolomaf/poble8.htm (25/09/2006)

www.xtec.cat/xripoll/indus5.htm (23/09/2006)

www.xtec.cat/xripoll/indus16.htm (23/09/2006)

www.ub.es/ecologiaiambient/5_4_5_remeis_contaminació_aigua.htm
(21/09/2006)

www.ub.es/ecologiaiambient/extern/EDAR_fisicoquimica.htm (21/09/2006)

www.ub.es/ecologiaiambient/extern/EDAR_biologica.htm (21/09/2006)

www.ub.es/ecologiaiambient/5_4_5_qualitat_aigua_m_organica.htm
(21/09/2006)

www.tinet.org/hidrauli/cat/tipus_molins_cat.html (17/09/2006)

www.coac.net/mediambient/renobables/energia_minihidraulica/turbines_accio...
(05/10/2006)

www.coac.net/mediambient/renobables/energia_minihidraulica/turbines_tipus...
(05/10/2006)

ca.wikipedia.org/wiki/Energia_hidraulica (01/10/2006)

ca.wikipedia.org/wiki/Turbina (01/10/2006)

Altres fonts:

Arxiu municipal de Sant Hilari Sacalm.

Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners.

Arxiu Històric de Girona.

Sergi Prat i Bagudanch

Accèsit treballs Batxillerat